

Секрети сумської альтанки

Нинішній вигляд символу міста

Альтанка – незмінний символ Сум, місце зустрічі закоханих, візитівка нашого міста. Вдень біля неї фотографуються туристи, а вночі яскравими ліхтариками вона приваблює до себе перехожих. Влітку біля альтанки грають оркестри, а взимку споруда стає частиною засніженого пейзажу і ніби переносить Суми на більш ніж століття в минуле. Та попри таку популярність,

але дослідники одностайні в одному – побудована вона сумським цукрозаводчиком і меценатом Йосипом Лещинським.

Існує також версія, що альтанка зведена в 1913 році до 300-річчя дому Романових. Але вона не витримує критики, адже поштову листівку, на якій зображена альтанка, датують першими роками ХХ століття.

металевою плитою, і над нею була зведена гарна бесідка-альтанка. У перекладі з польської «альтанка» означає «відкрита тераса», «легка побудова в парку». Вірогідно, автором креслення альтанки був міщанин Матвій Щавелев (чи Щавеліів), який працював креслярем у Земській управі.

Біля неї і в ті далекі роки грав оркестр і збиралася вишукана сумська публіка. Через революцію планам Лещинського щодо подальшого пошуку нафти так і не судилося збутися. За версіями деяких краєзнавців, у 1920-х роках у Ленінграді вчені, розбираючи архіви, виявили, що у Сумах таки проводилися буріння. Поряд з альтанкою, ближче до нинішнього художнього музею, поставили вишку, встановили обладнання і почали бурити. Але нафти не виявили і це місце засипали.

До речі, петербурзькі геологи помилилися всього на сотню кілометрів, адже нафтове родовище було знайдено під Охтиркою.

Без жодного цвяха

Ця ажурна дерев'яна споруда стоїть у центрі міста Суми вже більше 100 років. Вона – одна з небагатьох у місті не постраждала в роки Великої Вітчизняної війни.

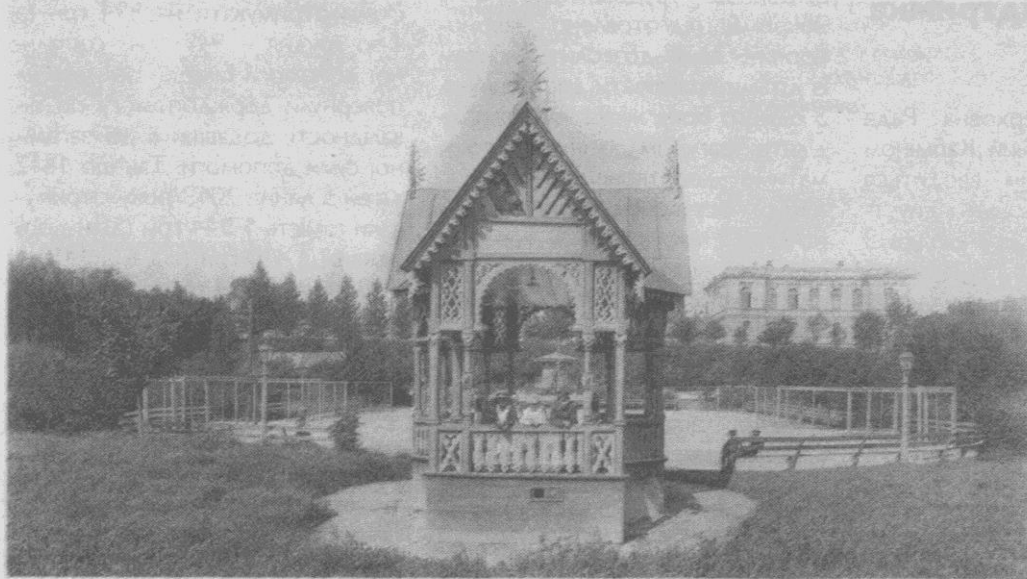
– Альтанка становить собою восьмигранний відкритий павільйон висотою 10 метрів, завершений куполом, – розповідає Владислав Терентьев. – Авторські креслення її

засніженого пейзажу і ніби переносить Суми на більш ніж століття в минуле. Та попри таку популярність, не всі сумчани знають історію альтанки. Та й факти настільки нероздільні з легендами, що дуже важко відділити історію від вимислу.

Суми – місто альтанок

Із переказів відомо, що у Сумах було кілька альтанок. Їх будували не лише в громадських місцях, а й біля будинків, на присадибних ділянках, де вони були місцями відпочинку і називалися «чайними альтанками».

– Популярна нині сумська альтанка була однією із найвідоміших, – розповів директор Сумського обласного краєзнавчого музею Владислав Терентьев. – Крім того, альтанка була у саду поблизу Сумської Олександрівської чоловічої гімназії. Вона з 1880 по 1913 роки була центром свят весни, з 1915 року – місцем відпочинку поранених у Першій світовій війні солдатів, які лікувалися в Сумах. З 1917 року – центром зборів об'єднання безробітних солдатів. Спалена у 1918 році.

Знаходилася у міському парку і до наших днів не збереглася

Інша відома сумчанам альтанка знаходилася у міському парку, навпроти будівлі Сумського банку. До наших днів вона не збереглася.

Шукали нафту – отримали альтанку

Зображена на поштових листівках початку ХХ століття відома нам альтанка мала назву «Павильйон Покровського сквера» і розташовувалася, згідно з написами на цих листівках, у Покровському сквері або міському саду.

Існує припущення, що вона знаходиться над нафтовим родовищем. Сьогодні деякі краєзнавці підтримують «нафтову» версію, інші вважають її однією з сумських легенд,

поштової листівку, на якій зображена альтанка, датують першими роками ХХ століття.

– У деяких розвідках краєзнавців ми читаємо, що в кінці ХІХ століття петербурзький професор (ім'я його достеменно не відоме) встановив, що один із нафтових пластів неодмінно повинен бути в районі повітового міста Суми, – говорить Владислав Терентьев. – Пошуки нафти розпочалися, та через осінню неgodу їх невдовзі припинили. Наступного літа знову бурили, копали, але до нафти так і не добралися. Потім петербурзький професор помер, і про нафту усі забули.

Альтанка з листівки початку ХХ століття

Пізніше купець першої гільдії, власник Кияницького цукрового заводу Йосип Лещинський, котрий був одружений із племінницею Івана Харитоненка, вирішив теж зайнятися пошуком нафти. Цукрозаводчик купив у земства землю, де проходили пошукові роботи, і приєднав їх до свого саду. Незрозуміло чому, але згодом Лещинський припинив там шукати нафту. А щоб замаскувати місце буріння – закрив його

відкритий павильйон висотою 10 метрів, завершений куполом, – розповідає Владислав Терентьев. – Авторські креслення її ймовірного автора Матвія Шавелєва не збереглися. Ймовірно, проект був узятий зі «зразкового» альбому типових будівель. Згідно з місцевими переказами, побудована була без жодного цвяха. Язичницькі символи сонця, родючості, чоловічого і жіночого начал тісно переплелися в хитромудрих візерунках альтанки з символами християнства та іудаїзму. Разом вони уособлюють гармонію, світовий порядок та Божу благодать. Нині альтанка є оберегом міста. Але зараз вона трішки відрізняється від тієї, яка була століття тому. Часті перефарбо-

вування змінювали її вигляд і «вписаність» у навколишній пейзаж. Тим не менш – стала головним графічним символом міста і є основою логотипів, товарних знаків тощо. А ще сьогодні, як і століття тому, сюди приходять жителі міста зустрітися з друзями, посидіти на затишних лавках, а у дні свят послухати музику у виконанні духового оркестру.